

До

Научното жури

Утвърдено от Ректора на

СУ „Св.Св. Кл.Охридски“

Заповед № РД 38-350/

07.07.2014

РЕЦЕНЗИЯ

От

Д.ю.н. Орлин Борисов

Професор по МПП и Право

на ЕС в ЮФ на СУ „Св.Св.Кл

Охридски“

Относно: защита на дисертационен труд на тема: „Ктайската международните отношения: последиците за ЕС“ от докторанта Янко Василев Йорданов

Уважаеми членове на Научното жури,

Докторантът е роден на 2 септември 1985 г. в гр.Пловдив.

В периода 1999-2004 г. учи и завършва математическата гимназия „К.Величков“ в гр.Пазарджик

През 2008 г. завършва бакалаварска програма по международни отношения към ЮФ на СУ „Св.Св. Кл.Охридски“.

През 2010 г. завършва магистърска програма по международна сигурност при ЮФ на СУ „Св.Св. Кл. Охридски“.

В периода 2012-2014 г. е докторант на самостоятелна подготовка в ЮФ на СУ „Св.Св. Кл.Охридски“.

Докторантът има следния трудов стаж:

М. февруари-ноември 2009 г.- координатор в Държавен културен институт на МВНР на Р.България.

М. януари-октомври 2010 г- мл. Специалист в дирекция „ООН и глобални въпроси“ на МВНР.

М. октомври 2010-март 2012 г. мл.експерт в дирекция „Информация“ на МВНР.

М. март 2012-септември 2013 г. – стажант-аташе в дирекция „Човешки ресурси“ на МВНР и дипломатически служител IV ст.

От м.септември 2013 г. до момента работи в дирекция „ООН и сътрудничество за развитие“ като дипломатически служител III ст.

Дисертационният труд е в обем от 257 стр., обхващащи: Увод; 4 глави (вкл. 20 параграфа и 27 под параграфа); Въведение; Използвана литература; Списък на използваните съкращения и Декларация за оригиналност.

В глава първа авторът осъществява научен анализ на разглежданата материя като в същото време отделя внимание на конкретния анализ на политиката за сигурност на най-влиятелните сили в света.

По отношение на промените в системата на международните отношения след края на Студената война, след осъществения пълен научен анализ, в труда правилно е изведен научния извод, че „В същото време началото на новия век показва и уязвимостта на всички страни в света от „асиметрични заплахи“ и нови предизвикателност за сигурността – тероризъм, кибернетика, трафик на оръжие, наркотици и хора и т.н..... Тези механизми до неотдавна бяха концентрирани основно върху ясно очертани източници на заплахи – противниковите държави, докато днес се изисква противодействие на заплахи, които не могат да бъдат лесно териториално и субективно идентифицирани“.

По отношение на системата на международните отношения след края на Студената война, авторът приема безспорно, че след разпадането на СССР САЩ се налагат като първа свръх сила в международен мащаб. В труда мотивирано се отбелязва, че „в системата на международните отношения започва процес на продължителна трансформация, която преминава през етап на едополюсна структура с ясно изразен доминиращ център – САЩ“.

Анализът на процесите, които оказват въздействие върху глобалната система представлява приемлив принос за развитието и развитието на съвременните международни отношения, настъпили след края на Студената война.

Наред с утвърждаването на САЩ като доминираща свръхсила, авторът приема, че са налице и други процеси.

Поява, утвърждаване и повишаване на значението на групата държави наречени „средни сили“ – Южна Корея, Австралия, Мексико и други.

Стремеж на Русия към превръщане в център на сила в съвременните международни отношения, която може да се конкурира със САЩ само като ядрена сила.

Развиване на потенциала на ЕС, за да се изгради като глобален център на сила. Авторът обосновава приема, че „В ЕС към момента липсва достатъчно потенциал в „твърдата сила“, което се отразява на усилията за изграждането на Съюза като глобален играч“, също така се отбелязва, че „ЕС има сравнителни предимства пред другите водещи сила по отношение на „меката сила“ .

Появата на нови сили в съвременните международни отношения като напр. в Латинска Америка – Бразилия и в Азия – Китай и Индия. Тези държави се причисляват към така нар. „израстващи икономики“ като годишния ръст на БВП на тези държави е сред най- високите в света те са доста по-назад от световния лидер САЩ и ще им бъде необходимо доста време да стигнат неговото ниво. Авторът правилно прави съпоставка между суперсилата с най-израстващата в света икономика като отбелязва, че „Икономическия възход на Китай в края на XX и началото на XXI век и нарастваща тежест на политическите позиции на страната в регионален план...“ . В глобален аспект обаче авторът мотивирано приема, че „Като цяло обаче китайската икономика остава седем пъти по-малка от тази на САЩ...“ .

Във втора глава е разгледана китайската политика за сигурност от различни аспекти. В труда се приема мотивирано, че икономическото развитие на страната постепенно съдейства за включването в политиката за сигурност на икономическото измерение. Според приетото от автора заключение „Модернизацията на армията в края на XX в. се улеснява от впечатляващия икономически растеж, вноса на технологии и развитие на електронната промишленост, края на съветската заплаха и превърналите се в достъпни за Китай руски военни технологии, натрупания опит от протичането в страната цялостна модернизация“ .

В труда се приема също така, че провежданата от Китай политика следва да се съобразява с грешките допуснати от други държави при тяхното реформиране. В това отношение обосновава в труда се приема, че „Една от основните цели на тази политика е да не допусне прекалено бърза либерализация в икономиката, което да причини проблеми, с които се сблъсках страни като Русия и централно европейските държави“ .

След необходимия анализ в труда относно остарялия военноиндустриален комплекс на Китай се подчертава, че „Една от целите на модернизация на китайската армия е придобиването на нови военни технологии, които да подобрят способностите на военните сили“, което ще доведе до повишаване на Китай в съвременната система на международните отношения.

В труда се приема, че Китай счита, че боеспособността на всички видове родове войски трябва да се осъвремени превръщането на Китай в съответствие с изискванията днес. Правилно се приема, че „Новата доктрина „локална война в условията на информатизация“ и преминаването към интегрирани съвместни операции задава насоките на развитие на всички видове родове войски“. Авторът счита, че „Успешното реализиране на доктрината „локална война в условията на информатизация, както и на „новите исторически мисии“ като цяло зависи до голяма степен от реализирането на останалите елементи на модернизация на въоръжените сили“.

Относно неучастието на Китай в мироопазващите мисии на ООН в миналото в труда се приема, че като цяло се дължи на недостатъчната подготовка на китайските въоръжени сили. Приемат се, че е подобна ситуацията относно ядрения потенциал на Китай по сравнение със суперядрените сили – Русия и САЩ, конкретно се посочва, че „В сравнение с другите ядрени държави китайските сили имат ниска готовност, като причината е свързана с техническите несъвършенства на ракетно-ядрения им потенциал“.

Като цяло в дисертационният труд научно обосновано се приема, че независимо от възхода на Китай започнал в края на ХХ в. продължаващ понастоящем, все още не е изграден необходимия потенциал, който да гарантира неговата сигурност в съвременната система на международните отношения и превръщането му безспорна регионална сила и център на сила в планетарен мащаб.

В трета глава научно обосновано е осъществен ситуационен анализ на китайската политика за сигурност, който включва научния анализ главно на вътрешните проблеми, регионалната политика за сигурност, регионалното икономическо и културно влияние на Китай, Китай и глобалните заплахи за сигурността и модела на китайската политика за сигурност.

При анализа на Китай и субрегионалните проблеми в труда се приема, че в Североизточна Азия той трябва да решава таки задачи като засиленото военно присъствие на САЩ в региона, противодействието на японските амбиции и др., като най-сериозна проблема за региона остава Севернокорейската ядрена програма.

Авторът се присъединява към мнението на други учени, че тъй като Централна Азия е възможно да се превърне в основен транзитен мост между Азиатско-Тихоокеанския регион и Европа, поради което този регион е от значение за Китай и естествено за неговата сигурност.

В труда се отделя специално внимание на анализа на отношенията между Китай и САЩ, които след края на Студената война, се характеризират от страна на САЩ с два подхода на политиката спрямо Китай- приема се, че Китай е нарастваща заплаха за интересите на САЩ (вероятен бъдещ съперник или конкурент в глобален мащаб) и управление на китайския възход чрез включването на Китай в многосторанното политическо и икономическо сътрудничество в рамките на съответните международни органи.

В това отношение мотивирано се приема в труда, че „дори и най-спорният въпрос между Китай и САЩ в областта на сигурността – киберсигурността, за момента продължава да се разглежда предимно в рамките на механизмите за сътрудничество“.

В тази глава също така се отделя голямо влияние на енергийната сигурност, като стратегически значима за Китай в регионален мащаб, а също така и в глобален мащаб. В труда обосновано се приема, че на този етап стратегията под наименованието „низ от перли“ е свързан с изграждането с държавите, разположени край морските транспортни коридори от Близкия изток до Южнокитайско море на китайската енергийна сигурност. Китай, за да гарантира своята енергийна сигурност дългосрочно засилва своето сътрудничество с държавите от Африка, богата на петролни залежи и други природни ресурси.

Авторът научнообосновано приема, че „...би могло да бъде конструиран условен модел на китайската политика за сигурност на три нива – вътрешно, регионално и глобално. Налице е приоритетизация – политика за сигурност на КНР е насочена главно към гарантиране на вътрешното развитие, като регионалната и глобалната политика на страната са фиксирани към създаването чрез следването на политиката на мирен възход“.

Четвърта глава очаквано съдържа научен анализ по отношение на последиците за ЕС от китайската политика за сигурност.

В труда мотивирано се приема, че развитието на отношенията между двата субекта е преминало през редица трудни етапи, но през последните години се наблюдават преобладаващо положителни тенденции венец на които е приемането през 2013 г. на Стратегически дневен ред за сътрудничество до 2020 г.

Авторът научнообосновано извежда проблемните области на сътрудничество, като напр.: политиката на Китай в областта на правата на човека; оръжейното ембарго; предизвикателствата за ЕС в икономическите и търговските отношения с Китай и др. Той аргументирано счита, че Китай навлиза както в периферията на ЕС, така и в икономиките на държавите членки.

В труда се приема, че да бъдат последиците за ЕС положителни би следвало да съсредоточи усилията си върху моделирането на китайската активност в посока, приемлива за ЕС. Авторът научнообосновано приема, че Китай трябва да бъде ангажиран, вместо ангажиран или сдържан.

Авторът приема също така и научнообосновани препоръки по отношение за провежданата политика на ЕС спрямо Китай, анализирайки комплексния характер на отношенията с Китай, вземайки предвид системните трансформации в съвременните международни отношения като напр.: постигането на единна политика; изграждането на конструктивно взаимодействие на двустранното сътрудничество; разработването на стратегия за по-силно политическо ангажиране в Азиатско – Тихоокеанския

регион; цялостно засилване на стратегическите партньорства с другите центве на сила в международната система.

Имайки предвид достойнствата на този труд би могло да се отбележат следните по-значими приноси:

- Дисертационният труд е първото монографично научно изследване в българската литература;
- Дисертационният труд има голяма научна и практико-приложна стойност;
- Дисертационният труд представлява първото всеобхватно изследване на китайската политика за сигурност относно военно-политическите, икономическите и социални аспекти;
- Трудът съдържа прогнозиране на развитието на отношенията на Китай със САЩ, ЕС и други държави;
- Формулиране на конкретни препоръки за бъдещата политика на ЕС спрямо Китай и др.

Наред с положителните страни на дисертационния труд следва да се посочат макар и не съществени критични бележки:

- На места в труда преобладаван описателност и преразказване, вместо научен анализ;
- На места не се отграничава ясно авторското мнение при цитиране на други автори, като не се конкретизира дали авторът подкрепя чуждото мнение или не;
- На места не се дава никакъв коментар на автора по отношение на мнението на другите автори, като не става ясно къде започва и къде свършва то, като напр. 64 и 90 остават с впечатлението, че изцяло съставени от цитати;
- В целия дисертационен труд авторът използва „страна“ като синоним на „държава“. Понятието страна се използва като заместител на държава само в контекста на международен договор. Във Виенската конвенция за правото на международните договори се посочва, в кои случаи държавата е „страна“, само когато е ратифицирала един международен договор и той е влязъл в сила.

В заключение следва да се отбележи, че имайки предвид научните достойнства на труда, които съответват с изискванията на ЗРНСРБ и способностите на автора да осъществява самостоятелна научно-изследователска дейност убедено предлагам на Нучното жури да даде на Янко Василев Йорданов научната и образователна степен „доктор“.

01.08.2014 г.

Рецензент:

(проф.О.Борисов)